

**Wyrok Sądu Apelacyjnego Wolnego Miasta Krakowa w sprawie Sawiczewskich,
o dział spadku.**

Or. Archiwum Narodowe w Krakowie, sygn. WM 257, s.141-148.

Edycja krytyczna: Mateusz Mataniak.

17 I 1828

[s. 141]

MP

W imieniu Rządu Wolnego, Niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i
Jego Okręgu
Sąd Apelacyjny wydał wyrok następujący.

Obecni: Piekarski – prezydujący, kawaler Orderu św. Stanisława; Januszewicz,
Soczyński, Gołuchowski, Mączyński – sędziowie apelacyjni; pisarz Kalinka, zastępca
Prokuratora.

Działo się w domu władz sądowych, na audyencji publicznej sądowej Sądu
Apelacyjnego w Krakowie dnia 17 I 1828 r.

Między Wielce Wielmożnymi Julianem, Florianem i Ignacym Sawiczewskimi,
obywatelami Wolnego Miasta Krakowa, braćmi między sobą rodzonymi, po śp.
Józefie Sawiczewskim profesorze Uniwersytetu pozostałymi synami, w Krakowie
w Rynku pod L. [494]^a zamieszkałymi, apelującymi, przez Wielmożnego Adama
Krzyżanowskiego O.P.D. adwokata stawającymi z jednej, a Wielmożną Anielą
z Garyckich 1-mo Sawiczewską 2-do Eminowiczową, Wielmożnego Ignacego
Eminowicza małżonką, w asystencji tegoż działającą, w Krakowie w Rynku pod L. 453
zamieszkałą, apelowaną jako stronę pilniejszą, przez Wielmożnego Józefa
Jankowskiego adwokata stawającą, z drugiej strony.

[s. 142]

W sprawie o uchylenie wyroku Trybunału I Instancji Wolnego Miasta Krakowa z dnia
28 sierpnia 1827 r., w przedmiocie ustanowienia masy i działu zapadłego, z pozwu de
datto 2 października i następnego wezwania 15 października br. na audyencję
Wysokiego Sądu Apelacyjnego wytoczonej. Po przywołaniu sprawy i zapisaniu
komparycji pełnomocnik apelujących przedstawił wywód uciążliwości w osnowie:
„Co do rubryki 3-ciej projektowanego działu” etc. pisać nr 1. Na odparcie takowych
uciążliwości pełnomocnik apelowanej przedstawił odpowiedź jak następuje etc. pisać
nr 2.

^a Przekreślona liczba 494; liczba wstawiona w jej miejsce nieczytelna (464 ?).

Sąd Apelacyjny

Po wysłuchaniu spor stron i danym wniosku Urzędu Publicznego. Z przedstawionego stanu sprawy przekonywa się, iż apelujący odwoławszy się od wyroku Trybunału I Instancji z dnia 28 sierpnia 1827 r. w przedmiocie ustanowienia masy i działu po śp. Józefie Sawiczewskim zapadłego, te w drodze apelacji przedstawiają uciążliwości: 1. Co do rubryki 3-ej działu projektowanego, że sąd a quo klejnoty w wartości 353 złp podane przy małoletnich Sawiczewskich i wdowie zostawując wartość tychże w schedach na nich przypadających [s. 143] potrącić postanowił. 2. Że sumę 10 000 złp p. Julianowi, a 6000 złp p. Florianowi do masy kompertować nakazał. 3. Że sąd a quo sumy posagowej 6000 złp wypłatę wraz z prowizją od roku po śmierci testatora uniwersalnemu dziedzicowi polecił, wyłączając ją od potrącenia ze schedy na powódkę przypadającą. 4. Co do sumy 3493 złp 22 ½ gr., jako ceny za srebra od pozycji 1 do 29 w rubryce II inwentarza objętych sądzą się apelujący tym uciążeni, że Trybunał I Instancji wyłączną własność tej sumy p. Anieli, podówczas wdowie dziś Eminowiczowej zasądził. 5. Zachodzi również spór co do detaksacji ruchomości po śp. Józefie Sawiczewskim, [ile] apelowana szacunek tychże podaje do masy podług kontraktów kupna i sprzedaży, apelujący zaś stawając akt detaksacji żądają, aby podług niej wartość tych nieruchomości w dziale rachowaną była.

W rozbiorze przedstawionych tych uciążliwości, a najprzód co do kategorii pierwszej, tyczącej się rubryki trzeciej działu projektowanego, to jest klejnotów w ilości 353 złp podanej, Sąd Apelacyjny zważywszy lubo, że sąd a quo zostawując klejnoty [s. 144] powyższe przy wdowie i małoletnich, oparł swe orzeczenie na testamencie śp. Józefa Sawiczewskiego, którego wolą było, aby majątek po nim pozostały nie był licytowany, gdy jednak w dalszym ustępie tego testamentu czytać się daje (są słowa testatora): „postanawiam, by Florian według wyprowadzonego szacunku i przez inwentarz cały majątek objął, schedy pełnoletnim Julianowi, Ignacemu, żonie spłacił, schedę swą utrzymując, zaś małoletnich schedy na nieruchomości swej zabezpieczył, i prowizję prawną od tych na ręce żony aż do dośnięcia lat opłacał”. Gdy testamentem takowym niezaskarżonym, a stąd dla stron obowiązującym, p. Florian Sawiczewski ustanowiony został dziedzicem uniwersalnym, gdy według powołanej osnowy testamentu nikomu innemu, jak tylko onemu zostawione jest objęcie całego majątku, z obowiązkiem spłacenia sched, podług wyprowadzonego szacunku inwentarza, gdy przywiedziony przepis prawa w art. 826 Kodeksu Cywilnego odnosi się do tego wypadku, gdzie nie masz testamentu, z tych przeto powodów Sąd Apelacyjny co do powyższej kategorii zmieniając wyrok a quo stanowi, iż kosztowności w rubryce III działu projektowanego, od pozycji pierwszej do piątej objęte, wartości 353 złp podane, stosownie do woli testatora przy uniwersalnym dziedzicu p. Florianie Sawiczewskim pozostać winny, wartość zaś tychże do ogółu masy ma być rachowana. Co do kategorii drugiej zaapelowanej, tyczącej się kompertacji sumy [16 000] złp przez PP. Juliana i Floriana wybranych, [s. 145] Sąd Apelacyjny zważywszy, że suma 6000 złp przez p. Juliana Sawiczewskiego wybrana, obrócona została na jego wyuczenie sposobu do życia, to jest odbycia kursów nauki medycznej i koszty doktoryzacji, jak to dowodzą pokładane kwity, świadectwa i korespondencja śp. Józefa

Sawiczewskiego, zważywszy, że według art. 852 KC koszty na wyżywienie, utrzymanie, wychowanie, wyuczenie sposobu do życia, w dziale nie ulegają zwrotowi, już zaś sam testator rozporządził, że [przebor] p. Juliana potrącony być winien, jednak o tyle, ile z prawa należy. Mając dalej na uwadze, że reszta sumy 3000 złp wybrana została przez p. Juliana Sawiczewskiego rzeczywiście na rachunek schedy; że suma inna 6000 złp przez p. Floriana Sawiczewskiego powzięta była również na schedę, powołany zaś powyższy przepis prawa z art. 852 KC nie może ściągać się do niego, bo sumę tę odebrał mając już sposób do życia, ukończywszy edukację nakładem ojca, w mieście Krakowie, i zostawszy doktorem medycyny i chirurgii.

Z tych przeto powodów, Sąd Apelacyjny co do powyższej kategorii zmieniając wyrok zaapelowany, stanowi, iż suma 6000 złp przez p. Juliana Sawiczewskiego na wyuczenie sposobu do życia powzięta, nie ulega zwrotowi w dziale. Suma zaś 3000 złp przez tegoż odebrana i suma 6000 złp p. Florianowi zaliczona do ogółu masy po śp. Józefie Sawiczewskim rachowane być winny.

[s. 146] Co do kategorii trzeciej, tyczącej się sumy posagowej 6000 złp Sąd Apelacyjny mając na uwadze, iż w rozsądzeniu tej kategorii i przyznaniu sumy posagowej 6000 złp p. Anieli pierwszego zamęścia Sawiczewskiej, powtórnego Eminowiczowej, Trybunał I Instancji prawnie wziął za zasadę zapis przedślubny, niemniej i testament śp. Józefa Sawiczewskiego, według którego testator utrzymując zapis wyraził w tej mierze względ szczególny, według zaś art. 1098 KC, „mężczyzna lub niewiasta, którzy mając dzieci z innego łoża, zawrze drugie lub następne małżeństwo, nie może dawać nowemu swemu małżonkowi, tylko część dziecięcia prawego, najmniej biorącego; a w żadnym przypadku darowizny takie nie mogą przenosić czwartej dóbr części”.

Z tych przeto powodów Sąd Apelacyjny wyrok Trybunału I Instancji co do powyższej kategorii zatwierdza, z tym w myśl powołanego prawa dołożeniem, iż suma posagowa 6000 złp przyznana zostaje apelowanej o tyle, o ile według działu z art. 1098 ustawy cywilnej nie będzie przewyższać części rozrządzalnej, utrzymując p. Eminowiczową nawet przed działem przy prawie pobierania procentów od sumy posagowej 6000 złp.

Co do kategorii czwartej, tyczącej się sumy 3493 złp 22 ½ gr. **[s. 147]** jako ceny za srebra od pozycji pierwszej do pozycji 24, w rubryce II inwentarza objętych, Sąd Apelacyjny wzięwszy pod rozagę prawne zasady wyroku zaapelowanego (mocą którego postanowiono, iż od kompertacji takowej ceny wdowa jest wolną i wspomniana suma nie może jej być potrącana). Wyrok co do tej kategorii zatwierdza.

Co do kategorii piątej, odnoszącej się do sporu o detaksację i szacunek nieruchomości po śp. Józefie Sawiczewskim pozostałych, Sąd Apelacyjny mając na uwadze, iż spór w tej mierze przez Trybunał I Instancji nie był rozpoznawany, akt detaksacji w tymże sądzie nie był jeszcze pokładany, porządek zaś instancji sądowej winien być zachowany, z tego powodu Sąd Apelacyjny strony w sporze będące, z ich wnioskami co do szacunku nieruchomości i aktu detaksacji, odsyłają się do Trybunału I Instancji. Znosząc koszty sporu, wpis 10 złp w papierze **[s. 148]** stemplowym opłacony zatwierdzając. Co postanowiono mocą wyroku względnie

zatwierdzonych kategorii w ostatniej względnie zaś zmienionych w drugiej instancji wydanych.

[Podpis] Kalinka.

Zalecamy i rozkazujemy etc.

[Podpis] Kalinka.

[cytowane przepisy: Kodeks Cywilny Napoleona, art. 852, 1098]

[hasła: dział spadku, apelacja, scheda spadkowa, darowizna, testament, inwentarz, detaksacja, oszacowanie nieruchomości, opłata stemplowa]